

Gabriel Leńczyk

Prace wykopaliskowe na Wawelu

Ochrona Zabytków 1/3/4, 121-123, 168

1948

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

PRACE WYKOPALISKOWE NA WAWELU

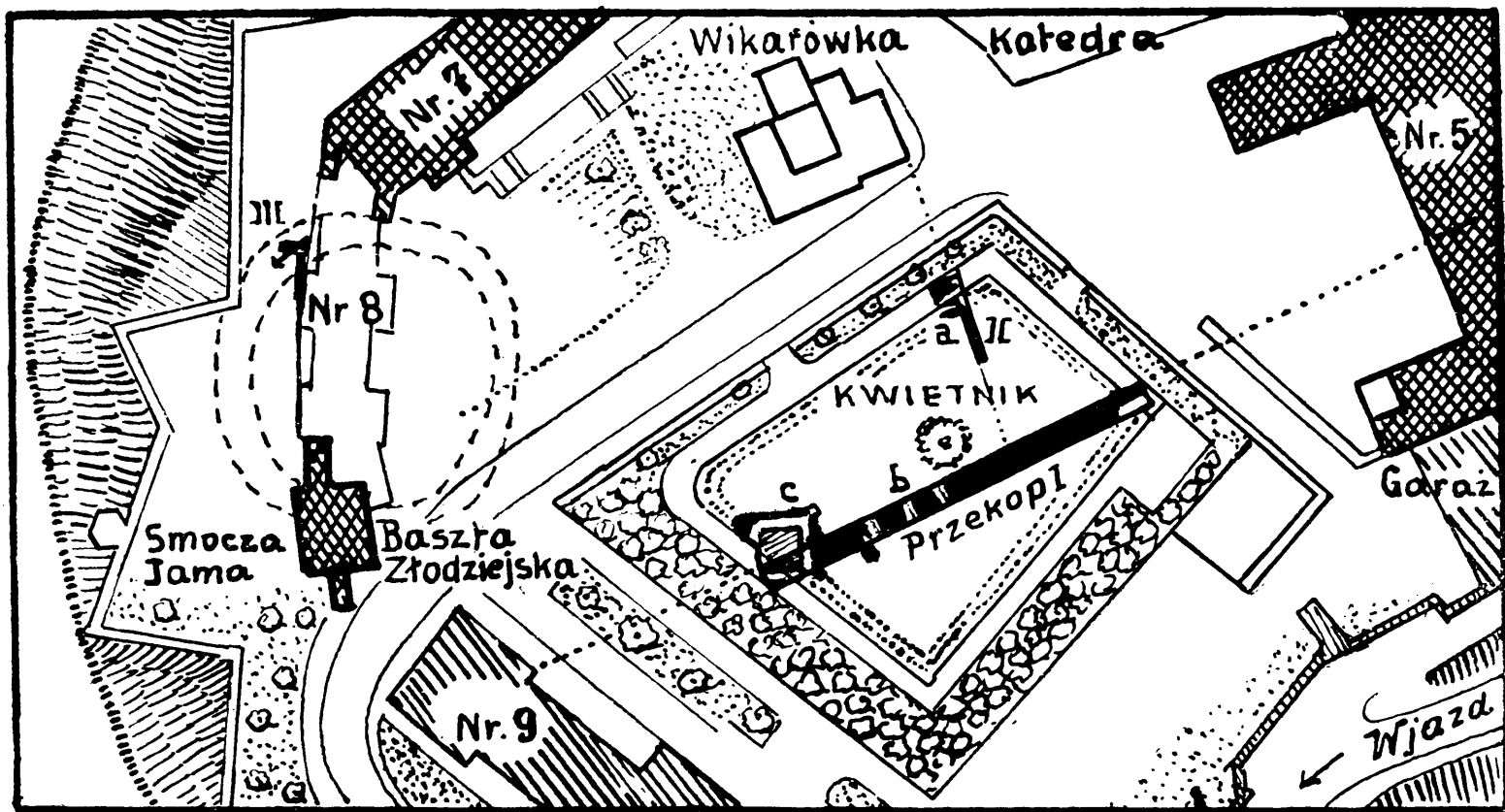
GABRIEL LEŃCZYK

Wśród obiektów budzących zainteresowanie nauki — w związku z tysiącletnią rocznicą wkroczenia Polski na arenę dziejów — na jedno z pierwszych miejsc wysuwa się wzgórze wawelskie. Przypuszczać bowiem należy, że kryje ono jeszcze wiele niewyświetlonych tajemnic dotyczących okresu wczesno- a może i przedhistorycznego. Już wstępne badania wykopaliskowe, przeprowadzone na tym terenie pod nadzorem Delegata Państw. Muzeum Archeologicznego dra G. Leńczyka, otwierają możliwości doniosłych odkryć i stwierdzeń, które następnie mogą stać się dla historyków pierwszorzędnym materiałem dokumentarym.

Naczelna Dyrekcja Muzeów i Ochrony Zabytków poleciła przeprowadzić w bieżącym roku wstępne badania archeologiczne na Wawelu, w łączności z problemami odbudowy zamku, stąd ich ścisła zależność od kierownictwa Odbudowy. Uzyskane wyniki naukowe mają być podstawą dla ustalenia programu budowlanego.

Aby ustalić położenie dwóch zburzonych kościołów z XIV wieku: św. Michała i Jerzego, wykonano w obrębie kwietnika przekop I, 60 × 4 m i część przekopu II. Natrafiono na fundamenty obu kościołów (ryc. 82 a, c), a prócz tego w przekopie I odkryto dobrze zachowane podmurówki domu Borka (ryc. 82 b). Cały zasięg fundamentów czeka na odkopanie.

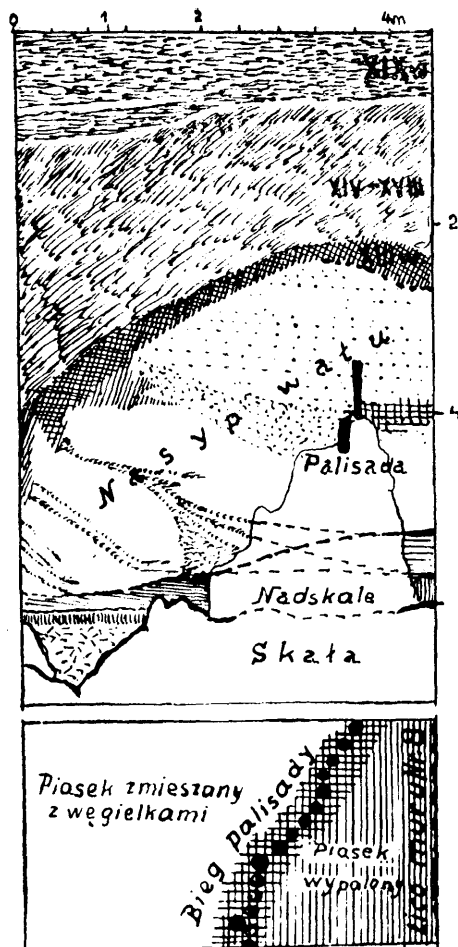
Przy sposobności poznano nawarstwienia i odcinek powierzchni skały (ryc. 84). Począwszy od katedry i wikarówki, skała wawelska ma łagodny skłon ku południowi i zachodowi. Zagłębienia i sfalowania tej pochylni wyrównuje skalna zwietrzelina, nakryta chudą, iglasto-piaszczystą glebą nadskalną. Na powierzchni tej gleby między domem Borka a kościołem św. Jerzego stwierdzono ślady pobytu człowieka w epoce neolitu, oraz zbadano dwa ogniska kultury prasłowiańskiej tzw. „łużyckiej“. Dalszy ciąg śladów owych przedhistorycznych kultur rozprzestrzeniać się będzie na skłonie południowym. Glebę nadskalną zalega czarna warstwa z wieku XIII zachowana między domem Borka i kościołem św. Jerzego, oraz pod samym kościołem, gdyż krypty nie budowano a więc warstwy kulturowej nie wyrzucono, tak jak się to stało pod domem Borka wskutek założenia piwnic w podziemiu, które w czasie burzenia domu zawalono ceglany rumowiskiem. Cementarz i fundamenty kościoła św. Jerzego pokrywają warstwy z XVI do XVIII stulecia, pełne szkieletów ludzkich. Warstwy górne mniej lub więcej poziome powstały przy wyrównywaniu podwórza na plac ćwiczeń, gdy Wawel zamieniono na koszary. Warstwy górne datowały zna-

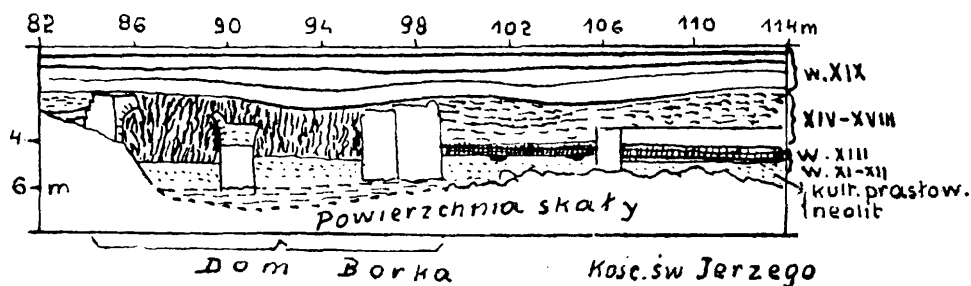
Ryc. 82. Fragment wzg6rza wawelskiego z oznaczeniem miejsc, w których przeprowadzono badania wykopaliskowe: a — Fundamenty kořciola řw. Michała, b — fundamenty domu Borka, c — fundamenty kořciola řw. Jerzego, III — fragment wału i palisady dawnego gr6dka (rys. G. Leńczyk).

lezione monety i kafle, zaś chronologię dolnych określała ceramika i narzędzia krzemienne.

Kierownictwo odbudowy zamierza w r. 1949 rozpocząć budowę gmachu administracyjnego nr. 8. W tym celu odsłonięto odkopem zewnętrzno lico starego obronnego muru, aby stwierdzić jego nośność i natknięto się na wczesnohistoryczny wał obronny ze zwęgleniami palisady na grzbiecie, przykrytej warstwą zgliszcz z pierwszej połowy XIII w. (ryc. 83 a). O całości budowy wału nie można jeszcze zdecydowanego i rekonstruktywnego powiedzieć, bo odsłonięta część wału jest bardzo mała. Postanowione jednak zostało dalsze odkopywanie wału, którego bieg przypuszczalnie zamknie się w ował, jak to uwidoczniło na planie (ryc. 82, III) liniami przerywanymi. Praca ta jest jeszcze w toku, natomiast w obrębie kwietnika roboty na razie wstrzymano. Wszystkie wykopane przedmioty pozostaną na Wawelu i wejdą w skład przyszłego Wawelskiego Muzeum.

Ryc. 83. a) profil, b) rzut poziomy wykopu III. (rys. G. Leńczyk).

Ryc. 84. Profil ściany płd. wykopu I. (rys. G. Leńczyk).

pas. Cette méthode est de beaucoup supérieure aux précédentes, chimiques et mécaniques qui avaient une action nocive sur la polychromie et la peinture. Les expériences déjà opérées en ce sens ont donné des résultats positifs.

LES FOUILLES DU WAWEL

Sur l'initiative de la Direction Générale des Musées et de la Protection des Monuments, on a entrepris cette année des fouilles en vue de retrouver des couches culturelles anciennes, historiques et préhistoriques. On creusa deux fossés dont l'un traverse la colline du Wawel. On a trouvé les fondations de deux églises du XIVe s., des couches culturelles du XIIIe ainsi que de l'époque de la culture „lusitziennne“ et du néolithique. Dans le second fossé, à une profondeur d'environ 6 m., on a trouvé le profil de l'ancien mur de défense avec des restes de palissade du XIIIe s., lorsque le château de la colline du Wawel était en bois.

LES FOUILLES DE OPOLE

Lors des fouilles commencées cette année à Opole, on a découvert des fragments des murs d'un château-fort ainsi que les restes d'une station plus ancienne. Ces murs remontent à diverses époques, du XIIIe au XVe s. La station constitue la couche la plus basse du terrain étudié; on y a retrouvé des restes de chaumières et de rues, ainsi qu'une grande quantité d'objets en bois et en métal.

DÉCOUVERTES D'ARCHITECTURE GOTHIQUE À VARSOVIE

Après la destruction barbare de la Vieille Ville de Varsovie par les Allemands, on a découvert, lorsqu'on enlevait les décombres et que l'on renforçait les murs, de nombreux fragments d'architecture bourgeoise gothique, tout à fait inconnus auparavant. Ce sont, pour la plupart, des portails, des niches

et des parties de constructions de murs gothiques. On en tiendra compte lors de la reconstruction projetée de Varsovie.

L'ARCHITECTURE ET LA SCULPTURE DE STYLE RENAISSANCE DU CHÂTEAU DE PIESKOWA SKAŁA

Le château de Pieskowa Skala a été construit par la grande famille des Szafrańców. Il perdit entièrement son caractère primitif après les transformations opérées au XVIIe, XVIIIe et au XIXe s. On a réussi actuellement, lors de travaux de conservation entrepris à une grande échelle, à découvrir les galeries à arcades — entièrement murées — de la cour Renaissance, arcades appuyées sur des piliers quadrangulaires en pierre. On a mis à jour dans les pendentifs des arcs de la cour deux rangs de mascarons sculptés en pierre, magnifiques de caractère et de force dans l'expression.

LES SARCOPIAGES DES SIENIAWSKI DANS LES COLLECTIONS DU WAWEL

Les collections du Wawel renferment des sarcophages sculptés en étain qui proviennent de l'ancienne chapelle du château de Brzezany. Quatre d'entre eux ont, sur le couvercle, des figures sculptées des membres défunts de la famille des Sieniawski. A la suite d'une analyse profonde de style, l'auteur identifie les diverses figures des sarcophages avec les personnes de Adam Jérôme, Nicolas, Alexandre et Procope Sieniawski. T. Mańkowski attribue le sarcophage de Procope au ciseau de Jean Pfister, les trois autres à celui de Bernet Decambos (Dikeruin). Les sarcophages abîmés par la lèpre de l'étain, sont soumis actuellement à des travaux de conservation dans l'atelier de K. Pieńkowski. On leur a rendu, à cette occasion, leur polychromie primitive, or et argent.

CENA Nr 5/4 zł 200.—

Warunki prenumeraty: prenumerata roczna — 450 zł. — Prenumeratę przyjmuje Administracja: Kraków, ul. Jagiellońska 8, Spółdzielnia Pracy i Użytkowników „Czytelnik”. — Konto P. K. O. Kraków IV-5162.
Wysyłka w prenumeracie następuje po dokonaniu przedpłaty.

M-44844 — Papier kl. V, 70 × 100 ilustr. 90 g

PKZG, Kraków, Wielopole 1 — 2.000 — Zam. 1581 — XI. 48.